

på bakgrunn av fagfilosofiske vurderinger av manuskriptet. I Tidsskriftets tradisjon er vi vare for innledninger som forklarer hva som skal komme først, deretter og til sist i en artikkel, og mer eller mindre rutinemessig fjerner vi slike avsnitt. Selv ved ny sammenholdning av manuskriptet opp mot den trykte artikkelen er det vanskelig å se at dette har gitt en meningsendring, men vi kan selvsagt ikke gjøre annet enn å beklage om Ulvestad opplever dette som «dramatiske endringer». Det var definitivt ikke vår intensjon å forkludre budskapet hans – tvert imot. Illustrasjonene er lagt til for å knytte Ulvestads innlegg til de artiklene som han kommenterer, og fordi vi erfaringsmessig vet at artikler med illustrasjoner tiltrekker flere lesere enn artikler uten illustrasjoner.

Oslo *Magne Nylenna*
Tidsskrift for Den norske lægeförening

Om potensforskning og markedsføring

John-Arne Skolbekken har skrevet et innlegg med utgangspunkt i vår undersøkelse EDIN (1). Vi mener Skolbekken har gjort seg skyldig i en del feil, noe vi håper er utilsikt.

EDIN er planlagt og gjennomført av en uavhengig forskergruppe som søkte og fikk finansiell og praktisk bistand fra Pfizer i første fase av undersøkelsen. Dette har vi aldri lagt skjul på. At dette faktum ikke er tatt med i vår artikkel i Tidsskriftet (2), beklager vi. All behandling av rådata, innleggelse i EDIN-databasen og de statistiske analyser er gjort av forskergruppen alene.

De preliminare data ble presentert i faglige fora med og uten industristøtte. Dette er vanlig praksis i dag. At Skolbekken har fått det inntrykk at all presentasjon av data før artikkelen kom i Tidsskriftet har vært knyttet til Pfizer, er etter vårt skjønn mer Skolbekkens problem.

Intensiteten og tempoet i mediedekningen gjorde det vanskelig for prosjektgruppen å kontrollere hvorledes alle uttalelser ble brukt. At legemiddelindustrien har vært interessert i studien, er dog ikke særlig overraskende. Både Pfizer (Viagra), AstraZeneca (Bondil) og Pharmacia (Caverject) ønsket å bruke disse tallene i sin markedsføring.

Vi har imidlertid hele tiden presisert at undersøkelsen ble gjort på menn over 40 år som søkte allmennpraktiker i Østfold. Deler av undersøkelsen ble presentert på 3rd Meeting of the European Society for Impotence Research (ESIR) i Barcelona i februar 2000.

Skolbekken antyder «snusk» i datagrunnlaget. Studiens resultater er korrekt beskrevet i artikkelen i Tidsskriftet, hvor også problemene rundt seleksjon er grundig diskutert. De preliminare data gjennomgikk underveis ytterligere kvalitetssikring og analyse. De 55 opprinnelige legene ble «re-

duert» til 49 fordi seks ikke leverte data. Det korrekte antall menn som faktisk besvarte spørreskjemaet var 1182. Korreksjonene har ikke endret studiens resultater.

Skolbekken gjør et poeng av at det tok to år fra studien var ferdig til den ble publisert. Vi erkjenner at det frem til publikasjon tok lengre tid enn ønsket. Artikkelen ble imidlertid levert Tidsskriftet i april 2000, og det tok uvanlig lang tid før vi fikk bedømmelsen. Vi har ikke under noen omstendighet antatt en publikasjonstid på to måneder!

Den mest alvorlige insinuasjonen i Skolbekkens innlegg er knyttet til dobbeltpublisering. Ifølge Skolbekken er studien under internasjonal publisering. Vi er ikke kjent med dette, så det overrasker ikke oss at Skolbekken ikke har funnet noe i sitt nitide søk i bl.a. *International Journal of Impotence Research*. Det er sannsynligvis sammendraget til innlegget i Barcelona Skolbekken er kommet på sporet av. Til Skolbekkens orientering utgir International Society for Impotence Research (ISIR) tidsskriftet *International Journal of Impotence Research*, hvor sammendrag fra The World Meeting on Impotence Research pleier å bli trykt som egne bilag.

Avslutningsvis vil vi presisere at mange av Skolbekkens problemstillinger er relevante og viktige å diskutere i samarbeidet med farmasøytisk industri og presse.

Oslo/Jessheim *Stein Vaaler*
Kjell-Olav B. Svendsen
Kristian Furuseth

Litteratur

1. Skolbekken J-A. Potensforskning og markedsføring. Tidsskr Nor Lægefören 2001; 121: 621.
2. Vaaler S, Lövkvist H, Svendsen K-OB, Furuseth K. Erektile dysfunksjon hos norske menn over 40 år. Tidsskr Nor Lægefören 2001; 121: 28–32.

J-A. Skolbekken svarer:

Vaaler og medarbeideres beklagelse av bruddet på Tidsskriftets etiske retningslinjer er prisverdig. Det er en skjebnens ironi at feilen er begått av forskere som tilstreber åpenhet om sitt samarbeid med legemiddelindustrien.

Forskergruppen innrømmer manglende kontroll med mediepresentasjonen. At fremstillingen derfor ble mer upresis enn om forskerne selv hadde ført pennen, er et forutsigbart resultat av en valgt publiseringsstrategi. De faller for eget grep, og prøver i fallet å insinuere at korrekt gjengivelse av medieomtalen er feil.

En av konsekvensene av publiseringsstrategien var at VG kunne melde studien innsendingsklar for vitenskapelig publisering i løpet av et par måneder (1). At Svendsen på Pfizerforum over ett år etter datainnsamlingen oppgir antall rekrutterende leger til 55 (2), går neppe på kvoten for hastverk og manglende kontroll med mediene. Feilen er åpenbart ikke et resultat av «snusk», men er

ikke noe eksempel på god kvalitetssikring heller.

Det lange tidsrommet mellom medielanseringen og publiseringen i Tidsskriftet er ikke bare forskernes skyld. Konsekvensen, at andre forskere derigjennom forhindres fra innsikt i og mulighet for kritikk av studien, er likevel prinsipielt betenkelig og i strid med god forskningspraksis.

Forsinkelsen i den vitenskapelige publiseringen har ikke hindret Pfizer i å bruke studien i sin markedsføring. Dette er også betenkelig, da målgruppen for reklamen ikke har tilgang til en faglig kvalitetssikret publikasjon som gjør dem i stand til å vurdere opplysningene på selvstendig grunnlag. At dette skjer er ikke forskernes ansvar, men er like fullt en konsekvens av deres samarbeid med Pfizer.

Det er oppklarende at det nå opplyses at publiseringen i *International Journal of Impotence Research* dreier seg om et sammendrag av en konferansepresentasjon. Min slutning om internasjonal publisering var trukket på grunnlag av litteraturreferansen Pfizer benyttet i sin annonsering for Viagra (figur 1 i min kommentar) (3). De nye Viagra-annonsene i årets utgaver av Tidsskriftet tyder på en forverring heller enn en forbedring i litteraturhenvisningene, se for eksempel side 87 i årets første nummer. Det skader neppe om Vaaler og medarbeidere tar et initiativ overfor sine samarbeidspartnere for å få frem den korrekte referansen.

EDIN-studien har så langt primært tjent som et middel i markedsføringen av Viagra. Den kan i fremtiden inngå i forskerutdanningen som et skoleeksempel på hvordan publisering og forskningsformidling ikke bør gjøres. Studien har således verdi langt utover det forskerne bak den har tilsiktet.

Trondheim *John-Arne Skolbekken*

Litteratur

1. 1 av 3 over 40 år har potensproblemer. Påvirkes ikke av langvarig bruk av røyk og alkohol. VG 24.1.1999.
2. Christiansen E, Svendsen K-OB. Ereksjons-svikt hos diabetikere – forekomst, diagnostikk og behandling. http://www.pfizer.no/main.asp?action=vis_side&mappe_id=6837&side_id=6004.
3. Skolbekken J-A. Potensforskning og markedsføring. Tidsskr Nor Lægefören 2001; 121: 621.

Kritikk av «blodtypedietten» – vitenskap eller raseri?

Det er pussig at en fagperson i laboratoriemedisin oppkaster seg til besserwisser i ernæringssspørsmål. Som patolog er heller ikke jeg noen kostholdseksperter, men jeg reagerer på Torolf Moens usaklige, sterkt følelsesladede kritikk av Dr Adamos bok i Tidsskriftet nr. 3/2001 (1).

La oss godta Moens sannsynliggjøring av urtidsmenneskets opprinnelige blodtyper.